

ANOG

BOEREN MET 'N GRUINE RAAND

Jaarverslag 2024

Inhoud

Voorwoord	3
1 ANOG	4
De organisatie	4
Bestuur	5
Werkorganisatie	5
Adviesgroep	5
Samenwerkingspartijen	6
Netwerkbijeenkomst	7
Certificering SNL	7
2 ANLb	10
Leefgebieden	10
Veldbijeenkomsten	12
Schouwresultaten	13
Beheermonitoring	13
Bezoek van Provinciale Staten en Waterschappen	14
3 Afwikkeling 2024 en vooruitblik ANLb	15
Afwikkeling beheerjaar 2023	15
Uitbreidingsmogelijkheden ANLb in 2026?	16
4 Projecten	17
Afgeronde projecten	17
Lopende projecten	18
Nieuwe projecten	19
5 Wat doen we nog meer...	21
6 Vooruitblik 2025	23

Voorwoord

Hemmo Bolhuis

Voor mij als nieuwe voorzitter de eer het voorwoord te schrijven van het jaarverslag.

Bestuurlijk gezien een opvallend jaar, want in de jaarvergadering van maart traden voorzitter Peter Roelfsema en penningmeester Dirk Nigten af en kwamen Leendert Jan Onnes en Harry Geling het bestuur weer versterken. Beiden uit verschillende deelgebieden van onze vereniging. Dit garandeert ook de geografische spreiding van bestuurders. Laten in het jaar heb ik de plaats van Tonny Doornbos overgenomen als voorzitter en is het bestuur weer op peil.

Tonny Doornbos heeft eind 2024 aangegeven te stoppen met zijn bestuursactiviteiten bij ANOG. We proberen in 2025 een nieuwe bestuurder te vinden die ons bestuur komt versterken.

Binnen ANOG ben ik nu bijna drie maanden actief en weet inmiddels dat er een sterke werkorganisatie staat met ambitie en kennis van zaken. Zeker mag niet onvermeld blijven dat de financiële positie van ANOG op orde is en dat is een mooie verdienste van ons vorig bestuur.

Dit jaarverslag geeft goed inzicht in de activiteiten die afgelopen jaar plaats hebben gevonden, met verhalen over hoe we zijn blijven boeren met 'n gruine raand'. Het is mijn wens om dit samen met de leden en donateurs vorm te mogen blijven geven.

Neem kennis van dit jaarverslag. Vragen en reacties zijn van harte welkom. Dat kan via onze bestuurders of via onze medewerkers op het kantoor in Vlagtwedde

Ik hoop u vaak te treffen bij een van onze bijeenkomsten.

Met hartelijke groet,
Hemmo Bolhuis

Agrarische Natuurvereniging Oost Groningen

Beatrixstraat 13
9541 CC
Vlagtwedde

0597 72 69 66
info@anog.nl
www.anog.nl

IBAN NL49RABO038.26.52.630
KVK 02081153
BTW NL81244797B01

ANOG

De organisatie

Voor je ligt het jaarverslag van de Agarische Natuurvergeniging Oost Groningen (ANOG). Het jaarverslag geeft een beknopte weergave van de uitgevoerde werkzaamheden in 2024 weer.

ANOG, de vereniging

De vereniging bestaat uit meer dan 365 boeren uit de regio's Oldambt, Westerwolde en Veenkoloniën. Het gezamenlijk doel is het versterken en vergroten van de biodiversiteit in deze regio's. Het streven naar een betere biodiversiteit staat centraal, met het idee dat dit de landbouw ten goede komt.

De vereniging speelt een cruciale rol als schakel tussen de provincie Groningen en de akkerbouwers voor Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) in Oost-Groningen.

Naast het coördineren van ANLb in het gebied, voert ANOG ook verschillende projecten uit. Deze projecten hebben tot doel de agrarische natuur te verbeteren, waarbij de nadruk ligt op duurzame landbouw met een economisch perspectief.

Leden

Eind 2024 bestaat ANOG uit 366 leden en 21 donateurs. Ereleden zijn Jan Willem Kok en Henk Smith.

Leden
366

Donateurs
21

Bestuursleden
5

Medewerkers
7

Ereleden
Jan Willem Kok
Henk Smith

Het bestuur

In 2024 heeft er een bestuurswisseling plaatsgevonden.

- In maart 2024 hebben Peter Roelfsema en Dirk Nigten afscheid genomen als bestuurder. Harry Geling en Leendert Jan Onnes zijn toegetreden tot het bestuur als algemeen bestuurslid. Vanaf dat moment heeft Doeko van 't Westeinde de functie van penningmeester overgenomen van Dirk en heeft Tonny als vicevoorzitter tijdelijk de rol van interim voorzitter op zich genomen.
- In oktober is er een extra ALV georganiseerd waarbij Hemmo Bolhuis gekozen is als nieuwe bestuurder en voorzitter van ANOG.
- In november heeft Tonny Doornbos aangegeven zich terug te trekken als bestuurder van ANOG. Hiermee is er weer sprake van een bestuur van 5 bestuursleden.
- Harry Geling heeft de taak als vicevoorzitter en secretaris op zich genomen.

Het team

In 2024 hebben er enkele wijzigingen plaatsgevonden binnen het team. In maart 2024 is Maarten Vrolijk gestart als Projectleider en vervanging van Marjon Schultinga. Per november 2024 is Bram Willems gestart als project-medewerker en vervanging voor Sietske Uitham. Tevens hebben we sinds september uitbreiding van het team met Marianne Ootjers als team-ondersteuner op het gebied van communicatie en administratie

Bestuur

Voorzitter	Hemmo Bolhuis	Toegetreden in 2024 Herkiesbaar in 2028
Penningmeester	Doeko van 't Westeinde	Herkozen in 2024 Herkiesbaar in 2028
Secretaris (& vice voorzitter)	Harry Geling	Toegetreden in 2024 Niet herkiesbaar
Algemeen lid	Gert Sterenburg	Toegetreden in 2021 Herkiesbaar in 2025
Algemeen lid	Leendert Jan Onnes	Toegetreden in 2024 Herkiesbaar in 2028

Werkorganisatie

Manager	Marijke van der Laan-Koskamp
Financieel secretariael medewerker	Jolanda Wilts-Lavrijsen
Teamondersteuner	Marianne Ootjers
Gebiedscoördinator	Monique Mellema-Pentenga
Projectmedewerker ANLb	Heleen Strockmeijer
Projectleider	Maarten Vrolijk
Projectmedewerker	Bram Willems

Adviesgroep

	Voorzitter	Leden	
ANLb	D. van 't Westeinde	D. Van 't Westeinde D. Nigten H. Smith J.O. Bosker G. Kaput M. Mellema H. Strockmeijer M. van der Laan	Bestuur Lid Lid Lid Lid Werkorganisatie Werkorganisatie Werkorganisatie

Samenwerkingspartijen

ANOG werkt actief samen met verschillende partners om onze doelen te bereiken, met een focus op terreinen zoals ANLb, water, bodem, en natuurinclusieve landbouw.

1. Belangrijke samenwerkingspartner: BoerenNatuur

- ANOG werkt nauw samen met BoerenNatuur, de koepelorganisatie van agrarische collectieven.
- Binnen BoerenNatuur vindt kennisuitwisseling plaats op specifieke terreinen zoals ANLb en duurzame landbouw.
- Collectieven binnen BoerenNatuur leren van elkaar, waardoor ze effectiever kunnen sturen op gezamenlijke doelen.
- BoerenNatuur is een belangrijke spil in de contacten met LVVN in de gesprekken over mogelijke uitbreiding van het ANLb vanaf 2026 zoals deze is opgenomen in het regeerakkoord.

2. Bestuurlijke samenwerking op regionaal niveau

- ANOG werkt op bestuurlijk niveau samen met andere agrarische collectieven, waaronder BoerenNatuur Midden Groningen, BoerenNatuur Groningen-West, en Agrarische Natuur Drenthe.
- Afstemming over gezamenlijke thema's maakt het opereren richting de beide provincies effectiever.

3. Overleg op managementniveau

- De werkorganisaties van ANOG en haar samenwerkingspartners hebben regelmatig overleg op managementniveau.
- Om de zes weken worden gezamenlijke beleidsonderwerpen voorbereid tijdens deze overleggen.

Netwerkbijeenkomst februari - 20-jarig bestaan ANOG

Nadat we op 1 december 2023 een ledenfeest hebben gegeven voor ons 20-jarig jubileum, hebben we op 29 februari 2024 een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor al onze samenwerkingspartijen. Tijdens deze middag gaf Peter Roelfsema een presentatie over het 20-jarig bestaan van ANOG.

Monique Mellema nam ons mee in de ontwikkelingen van het SNL/ANLb in die 20 jaar. Na de pauze heeft Raymond Klaassen van de stichting Grauwe Kiekendief en RUG een presentatie gegeven over de ontwikkelingsstand van akkervogels in Oost-Groningen. Al met al een gezellige en nuttige middag waarin de contacten binnen ons netwerk zijn aangehaald.

Certificering SNL

ANOG is door SNL opnieuw gecertificeerd tot 31 januari 2027. SNL (subsidiestelsel natuur en landschap) regelt certificeringen van de Collectieven. Het ANLb dat door ANOG wordt weggelegd bij deelnemers werkt volgens een vast protocol dat is vastgelegd in ons kwaliteitshandboek. Deze is terug te vinden op onze website. Een externe auditcommissie toetst 3-jaarlijks of wij ook werken volgens ons eigen kwaliteitshandboek. Deze externe audit is dit jaar uitgevoerd en met een positief resultaat aan ons teruggekoppeld. Hiermee krijgen we bevestiging voor ons werk en vooral de vastlegging daarvan. De werkelijke resultaten zien we natuurlijk vooral buiten in het veld. De certificering is een vereiste maar het geeft externe partijen die onze financiering regelen de bevestiging en het vertrouwen dat we onze zaken goed op orde hebben.

Oost-Groningen

Veenkoloniën

A NOG staat voor Oost-Groningen. Het landschap is veelzijdig! Van noord, langs de Veenkoloniën, naar zuid reis je van klei naar zand. Van openheid naar bossen en lanen. Van brede koloniale wijken tot kronkelende beken.

Oldambt

Westerwolde

ANLb

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer 2024

Agrariërs in Oost-Groningen die natuur willen stimuleren, sluiten met ANOG een contract af over de te nemen maatregelen. Deze maatregelen variëren van het inzaaien van kruidenrijke akkerranden tot het laten staan van stoppels na de graanoogst. Op deze manier ontstaat voor akkervogels meer voedsel-, broed- en overwinteringsgelegenheid.

Leefgebieden

Oost-Groningen telt twee leefgebieden: Open Akkerland en Dooradering. En twee categorieën: Water en Klimaat. Elk leefgebied en elke categorie hebben hun eigen doelen.

Open Akkerland

Het grootste deel van het ANLb budget gaat bij ANOG naar het leefgebied Open Akkerland. In 2016 is ANOG begonnen met tien clusters in het Open Akkerland. Een jaar later kwamen daar de clusters Nieuwewolda en Bellingwolde bij. En in 2018 kwamen de clusters Bourtange en in 2019 Over den Dijk erbij. Vanaf 2019 zijn er geen nieuwe clusters bijgekomen, de bestaande clusters zijn versterkt en uitgebreid.

Open Akkerland

705 ha

Dooradering

73 ha

Categorie Water

55 ha

Categorie Klimaat

63 ha

Om de kwaliteit van agrarisch natuurbeheer te verbeteren worden er jaarlijks gesprekken gevoerd met deelnemers om beheer te gaan rouleren/opnieuw in te zaaien op hun bedrijf. De meest verdichte/verruigde randen worden als eerste geprobeerd te verplaatsen, opnieuw in te zaaien of om te zetten naar een ander pakket. Niet alle beheereenheden binnen een cluster worden in hetzelfde jaar verplaatst of omgezet. Hiermee willen we kaalslag voorkomen in een gebied. Als richtlijn houden we aan dat de kruidenrijke akkers in het 2e, 3e of 4e jaar opnieuw moeten worden ingezaaid of verplaatst. Om zoveel mogelijk variatie in een gebied te krijgen streeft ANOG naar clusters in het Open Akkerland met verschillende beheerpakketten en beheereenheden van verschillende leeftijden. In 2024 zijn er in het leefgebied Open Akkerland enkele deelnemers gestopt en is er door enkelen minder agrarisch natuurbeheer afgesloten.

Door de onzekerheid rond het in 2023 nieuwe GLB is de kwaliteit van het beheer helaas achteruit gegaan de afgelopen twee jaar.

Om een kaalslag te voorkomen hebben we niet al het beheer opnieuw ingezaaid of verplaatst in 2024. Dit zal in 2025 plaatsvinden, wat zorgt voor een herstel van de kwaliteit van de agrarisch natuurbeheerpercelen binnen de clusters in het Open Akkergebied.

Dooradering

Vanaf 2023 zijn de leefgebieden Droge en Natte dooradering samengegaan. Het beheer dat wordt afgesloten in het leefgebied Dooradering voor patrijzen, gorzen en kneuen ligt vooral in Westerwolde. Het beheer wordt voornamelijk langs landschapselementen geplaatst en bij voorkeur aan de zuidkant. Het beheer in Westerwolde moet uiteindelijk leiden tot een samenhangend geheel ligt. Dit zorgt voor een robuuster gebied voor akkervogels dat als een buffer om de natuurgebieden van Westerwolde rond de beek Ruiten Aa.

Categorie Water

Afgelopen jaren had ANOG ruim 35 ha. aan 3 of 4 meterse bufferstroken aangelegd met deelnemers op vrijwillige basis. Deelnemers zijn net als bij de invoering van het nieuwe GLB erg voorzichtig geweest met het aanleggen van nieuwe bufferstroken. Dit komt doordat de verplichte bufferstroken zowel in de eco-regeling als in het ANLb als 'beheerde' bufferstroken kunnen worden ingezet. Daarbij komend werd de oppervlakte van de bufferstroken gebruikt voor de 4% niet productief.

geweest om hun bufferstroken als FAB-randen in het ANLb te beheren. In totaal is er in 2024 ruim 25 ha. aan 3 en 4 meterse akkerranden beheerd door onze deelnemers. Een kleine vergroting in oppervlakte ten opzichte van 2023. Naast de FAB randen zijn er ook volveldse maatregelen uitgevoerd zoals bodemverbetering met vaste mest of organische stof en extensieve graanteelten.

Categorie Klimaat

De categorie klimaat is nog in ontwikkeling binnen het ANLb. Op kleine schaal is in 2023 beheer afgesloten dat in 2024 grotendeels is voortgezet. Hieruit hebben wij en ook onze deelnemers de eerste praktijkervaringen opgedaan met de nieuwe beheerpakketten. Komende jaren zal het beheer binnen deze categorie verder worden uitgewerkt en geoptimaliseerd.

Veldbijeenkomsten

In het najaar hebben we een viertal veldbijeenkomsten gehouden voor ANLb deelnemers. Elke bijeenkomst hebben we in een ander deelgebied gehouden. We zijn gestart in de Veenkoloniën, gevolgd door een bijeenkomst in Westerwolde, Oldambt en ter afsluiting hebben we een extra bijeenkomst georganiseerd in Bourtange-Pagediep. Onder het genot van een kop koffie startten we de bijeenkomsten in het gebied met een algemene ANLb-presentatie en de administratieve zaken waar wij als collectief mee van doen hebben. Per bijeenkomst hebben we de inrichting van het beheer in de clusters besproken.

Na een korte presentatie reden we samen door het gebied waar we een aantal stops in het veld hadden bij verschillende beheermaatregelen. De opkomst bij alle veldbijeenkomsten was goed en er was een waardevolle interactie tussen de deelnemers. Ook was het mooi om te zien dat de deelnemers hun gezamenlijke passie en interesse voor hun vak met elkaar deelden. Iedereen heeft zijn eigen wijze van bodembewerking tot aan de teelt van het agrarisch natuurbeheer. Kennis delen werkt inspirerend om het agrarisch natuurbeheer verder te optimaliseren. De reacties op de veldbijeenkomsten waren heel positief.

Schouwresultaten

Jaarlijks wordt er een derde deel van al het beheer in de leefgebieden gecontroleerd door schouwers. In tweetallen wordt het beheer gecontroleerd op de beheereisen. In het leefgebied Open Akkerland en Dooradering zijn er totaal 168 beheereenheden gecontroleerd. Bij 4 deelnemers zijn er afwijkingen geconstateerd. Daarbuiten zijn er ook nog bij 2 beheereenheden afwijkingen geconstateerd. De afwijkingen worden met de deelnemers besproken en kunnen consequenties hebben voor de deelnemers.

Beheermonitoring

Vanwege de tussenperiode voor het GLB is er de afgelopen 2 jaar minder actief gemonitord. Sinds de zomer van 2024 zijn we weer gestart. We hebben met SOVON een nieuwe overeenkomst gesloten om te gaan tellen in de periode 2024 t/m 2028. De tellingen gaan plaats vinden in het broedseizoen en in de winterperiode. De boeren op wiens percelen geteld is in 2024 zijn vooraf geïnformeerd. Later volgt voor hen een verslaglegging op kaart.

Bezoek van Provinciale Staten en Waterschappen

Op uitnodiging van BoerenNatuur Groningen vond op vrijdagochtend 12 juli het werkbezoek plaats in het ANOG-gebied. De bestuurders van de Provinciale Staten van Groningen en de Waterschappen waren uitgenodigd bij Harrie Mulder te Sellingen, een prachtige locatie in Westerwolde.

In de schuur zijn de bestuurders op hoofdlijnen bijgepraat over de ontwikkelingen binnen BoerenNatuur Groningen, het ANLb in ons werkgebied en de projecten waar ANOG zich mee bezig houdt. Hierdoor ontstond bij de bestuurders een goed beeld over de activiteiten van ANOG.

Na de presentaties in de schuur zijn we met een bus het gebied in geweest. Vanuit Sellingen via Laude richting Ter Apel. Op twee plaatsen zijn we uitgestapt om het agrarisch natuurbeheer te bekijken en in het bijzonder de veldmaatregelen voor de patrijs.

Afwikkeling 2023 en vooruitblik ANLb

Afwikkeling beheerjaar 2023

Begin 2024 volgde de RVO uitbetaling over het beheerjaar 2023. Omdat dit het eerste beheerjaar was binnen de nieuwe GLB-periode was deze voor ons en de andere collectieven erg spannend.

Eenzijds waren we blij dat we door de nieuwe ANLb periode 2023-2028 in staat zijn geweest om de pakketprijzen te indexeren en daarmee hoger uit te betalen dan de jaren 2016-2022. Anderzijds bracht de RVO uitbetaling nogal wat verassingen met zich mee.

Één daarvan was dat verschillende individuele boeren gekort zijn op hun uitbetaling door het (volgens RVO) foutief opvoeren van hun administratie. Helaas betekende dit dat de korting werd verrekend via de collectieve uitbetaling aan ANOG.

Om een herziening op de situatie te krijgen was het noodzakelijk voor zowel ANOG als de ondernemers individueel om een bezwaar in te dienen bij RVO. De ondernemers konden dit echter niet eerder doen dan dat ze een bevestiging van hun gecombineerde opgave hadden gekregen. Voor veel ondernemers was dit pas in de loop van juni waardoor het

bezwaar van ANOG meerdere keren verdaagd is. Dit proces van contacten met ondernemers, RVO en provincie heeft veel extra tijd en energie gekost in 2024. We zijn dan ook blij dat er uiteindelijk een compromis is gesloten door LVVN en de provincie om tot een eenmalige oplossing te komen voor deze situaties. In december 2024 hebben deelnemers alsnog een uitbetaling ontvangen.

Daarmee kunnen we nu echt zeggen dat het opstartjaar 2023 is afgerond.

Uitbreidingsmogelijkheden ANLb in 2026?

Sinds de start van het nieuwe kabinet zijn er diverse mediaberichten die spreken over 500 miljoen uitbreiding in het ANLb. Dit komt voort uit de plannen die staan in het hoofdlijnenakkoord. Nu is er landelijk 120 miljoen beschikbaar voor het ANLb, waarvan er 9,2 miljoen in de provincie Groningen terecht komt, met deze kennis hebben we het dan over forse uitbreidingsplannen.

Dit lijkt goed nieuws voor de (mogelijk toekomstige) deelnemer en voor ons als ANOG. Er lijkt meer ruimte te komen in budget en mogelijkheden voor beheer. Hoe dit er precies uit komt te zien en welk budget er uiteindelijk gereserveerd gaat worden voor het ANLb in Groningen is nog niet bekend.

Wel weten we dat de uitbreiding op zijn vroegst zal starten in 2026. We proberen ons hier zo veel mogelijk op voor te bereiden.

Dit doen we door het in beeld brengen van onder andere;

- Doelen en ambities van ANOG;
- Nieuwe mogelijkheden binnen de categorie Water en Klimaat;
- Het versterken van bestaande clusters;
- Het starten van nieuwe clusters;
- De mogelijkheden voor de veehouderij verkennen;
- De gevolgen van een grotere gebiedsaanvraag voor de personele bezetting en opleiding van medewerkers.

Dit begint met een inventarisatie van bestaande informatie over bijvoorbeeld de beheermonitoring, het Actieplan Akkervogels en het voeren van gesprekken met diverse samenwerkingspartners. Daarnaast willen we ook peilen welke ideeën er leven onder huidige deelnemers aan het ANLb. In het voorjaar van 2025 zal hiervoor een enquête naar alle leden van ANOG gestuurd worden. Ook worden er een aantal gesprekken gevoerd met deelnemers en/of leden voor verdieping op de enquête. De focus ligt in 2025 op een brede inventarisatie en planvorming voor Oost-Groningen; perceel-specifieke invulling is nog niet aan de orde. Dit volgt in een later stadium.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door oud-medewerker Marjon Schultinga (Akker&Natuur).

Schultinga
AKKER & NATUUR PROJECTEN

Projecten

ANOG voert verschillende soorten projecten uit: van kennisontwikkeling en praktijkgericht onderzoek tot projecten gericht op het verbeteren van beleid. Zowel lokaal als landelijk zetten we ons in.

Afgeronde projecten

GLB-pilot Doelgericht ANLb

Tussen 2021 en 2024 heeft de GLB-pilot Doelgericht ANLb onderzocht hoe de gebiedsgerichte aanpak van het ANLb met behulp van habitatscorekaarten effectiever kan worden, met lagere uitvoeringslasten. De kern van de aanpak is het centraal stellen van de gebiedskwaliteit, waarbij planning, uitvoering, monitoring, evaluatie, controle en verantwoording op gebiedsniveau worden georganiseerd in plaats van op het niveau van individuele percelen en elementen. Controle en verantwoording op gebiedsniveau (collectiefniveau) betekenen dat er wijzigingen moeten plaatsvinden in de manier van controleren en verantwoorden aan én door RVO, NVWA, Provincies en LVVN, tot Brussel aan toe. Hiervoor zijn vele gesprekken gevoerd met deze partijen en zijn voorstellen gedaan door wijzigingen in regelgeving en uitvoeringsdocumenten. Via meerdere kanalen, waaronder BoerenNatuur, worden deze voorstellen meegenomen in lobby en ontwerp van het nieuwe GLB vanaf 2027.

De ontwikkeling van de habitatscorekaarten hebben we in samenwerking met onder andere Wageningen Environmental Research (WEnR), Sovon en NEO gedaan. Indicatoren om habitatkwaliteit voor doelsoorten te bepalen zijn opgesteld, en digitale kaartbeelden op basis van satelliet zijn ontwikkeld. Er deden vijf beheerders van ANOG mee aan deze Pilot.

De pilot was een samenwerking tussen ANOG (penvoerder), collectief Natuurrijk Limburg en BoerenNatuur.

Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw

Van 2022 tot oktober 2024 verzorgde ANOG drie RegioDeal NIL projecten (Natuur Inclusieve Landbouw). De aanleiding voor de projecten "Akkerranden in de Oldambtster praktijk" en "Akkerranden in de Veenkoloniale praktijk" waren de wijzigingen in het GLB en het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn met verplichte bufferstroken. Een andere reden voor ANOG om hier mee aan de slag te gaan was het nog verder verhogen van de kwaliteit van het agrarisch natuurbeheer. Wat kan Functionele agrobiodiversiteit (FAB) betekenen? Voor het project "Akkerranden in de Oldambtster praktijk" heeft ter afronding een webinar plaatsgevonden bij SPNA Ebelshoed. Voor het project

“Akkerranden in de Veenkoloniale praktijk” is er een symposium op ‘t Kompas georganiseerd. Van beide projecten zijn factsheets gemaakt. Deze zijn terug te vinden bij de projectpagina op de website van ANOG, bij ‘afgeronde projecten’ onder Kennisbank.

Lopende projecten

Kwartelkoning

Het afgelopen jaar hebben verscheidene ANOG-leden zich weer vrijwillig ingezet voor de kwartelkoning. Tijdens de nachtelijke luistermomenten in het veld zijn er drie gebieden waar de kwartelkoning is gehoord. De kwartelkoningen zijn gehoord in verschillende percelen aan de noordkant van Finsterwolde, in het agrarisch natuurbeheerperceel bij Nieuwolda en in een luzerneperceel bij ‘t Waar. Met enige regelmaat hebben vrijwilligers en de gebiedscoördinator ‘s avonds geluisterd naar de roepende mannetjes om hun locatie zo goed mogelijk te lokaliseren. Met medewerking van de heer Koets en Groenvoederdrogerij Oldambt B.V. hebben we het luzerne perceel in zijn geheel eerst kunnen laten staan. Daardoor kreeg de kwartelkoning de kans om hier te broeden en voor de mannetjes bood het schuilgelegenheid in de kwetsbare ruiperiode. Na enkele weken hielden de mannetjes ineens op met roepen. Pas veel later in het seizoen, nadat het perceel meerdere malen is geïnspecteerd met behulp van een drone, is een deel van de luzerne gemaaid door de grasdrogerij. Landelijk is er een ANLb pakket met een aangepast maairegime in luzerne gewas. Het project is geheel gerealiseerd met financiële steun van de provincie Groningen.

Gezonde bodem, schone sloot

In de zomer van 2024 heeft ANOG besloten tot een wijziging in de projectleiding en -na overleg met stakeholders- tot een inhoudelijke aanpassing van het Gezonde bodem, schone sloot (GBSS) project. Door de natte weersomstandigheden in winter en voorjaar van 2024 en logistieke tegenslagen is het niet gelukt om demonstratievelden in de praktijk aan te leggen met dammetjes en kuilen tussen de gewasruggen. Op deze demovelden zouden metingen plaatsvinden en kennisbijeenkomsten gehouden worden. In 2025 worden op praktijkbedrijven metingen gedaan aan lage/natte delen van percelen waar gekozen is om geen bodemmaatregelen toe te passen maar een beheerpakket “neer te leggen”. Naast metingen aan bodem en water wordt ook gekeken naar opbrengstderving van het hoofdgewas, biodiversiteit in het beheerpakket en meerjarige effecten van het niet toepassen van bodembewerkingen op lage/natte perceelsplekken. De looptijd van het project is verlengd t/m teeltseizoen 2026/2027.

Prolander Pacht

Samenwerking met Prolander voor vergroeningseis pachtgronden

De Provincie Groningen heeft de Groninger collectieven gevraagd om Prolander ook in 2024 te ondersteunen bij het uitvoeren van extra vergroeningseisen van provinciale pachtgronden. Per pachtcontract moet 6% aan akkerranden gerealiseerd worden. In 2024 is er in totaal 14 hectare aan beheer op pachtgrond ingetekend bij 26 ondernemers in Oost-Groningen.

Per ondernemer is er een beheerovereenkomst opgesteld.

Innovatie Veenkoloniën

Anog is één van de samenwerkende partijen binnen de stichting Innovatie Veenkoloniën. Binnen het grotere project: ‘Meer waarde in de Veenkoloniën door Innovatieve samenwerking’ is ANOG betrokken bij 2 deelprojecten. Dit project loopt tot 31 maart 2025.

De deelprojecten zijn;

- Een waardevol Veenkoloniaal landschap (GLB) en;
- Een gebiedsplan voor de Veenkoloniën.

Op het gebied van het GLB is de meeste inzet door kennisvergaring en kennisdeling in 2023 geweest. In 2024 is het vooral gericht op overleg met LVVN en de verwachte veranderingen binnen het GLB voor de Veenkoloniën.

Voor het gebiedsplan is door 22 partijen informatie geleverd over de Veenkoloniën wat is verwerkt tot een gebiedsplan voor de toekomst. Deze is op de innovatiedagen in juli 2024 aangeboden aan de provincie Groningen en Drenthe en een medewerker van LVVN.

De onderzoeksvragen die in dit plan aan de orde komen worden op dit moment verder uitgewerkt tot mogelijke nieuwe projecten in 2025 en verder. Wat hiervoor werk of project voor ANOG uit voort gaat komen is op dit moment nog niet te zeggen.

Nieuwe projecten

ANOG Patrijs 2024-2025

Het ANOG patrijsproject is tot stand gekomen in navolging van het Patrijsproject met meerdere partijen. Helaas is ondanks onze inspanningen met de projectgroepleden

-Vogelbescherming, Kenniscentrum Akkervogels en Landschapsbeheer Groningen- nog niet eerder een project van de grond gekomen. Daarom heeft ANOG ervoor gekozen om in 2024 zelf een project te starten en kleinschalig beheer speciaal voor de patrijs in het veld te realiseren. Als basis hebben wij een selectie gemaakt van zeven gebieden buiten de bestaande Open Akkerland clusters, waar in een drietal gebieden beheer gerealiseerd is voor de patrijs.

Dit zijn Kiel-Windeweer, Hoornderveen en Zuidveld. Deze zijn gekozen aan de hand van de nulmeting die is gedaan door Kenniscentrum Akkervogels in het voorjaar van 2023 waarbij ‘hotspots’ in kaart gebracht zijn. 18 deelnemers hebben in totaal 36 hectare beheer aangelegd. Alle beheereenheden binnen het patrijsproject zijn geteld, waarbij er naast de vaste 3 telrondes in het seizoen nog een extra telronde is uitgevoerd na het broedseizoen.

Tijdens de monitoring is een grote verscheidenheid aan akkervogels waargenomen en geteld. Daaruit blijkt dat er veelvuldig geobserveerd wordt in het nieuw aangelegde beheer. In 1 van de clusters is de patrijs op verschillende telmomenten gezien. In alle drie de gebieden is de patrijs door verschillende deelnemers gespot. ANOG zet het project ook in 2025 voort. We willen dit verder uitbreiden door nieuwe clusters toe te voegen met patrijsbeheer.

Agrarisch Natuurlijk

“Agrarisch Natuurlijk - Meer groen loont” is een landelijk project van BoerenNatuur en ZuivelNL dat in heel Nederland wordt uitgevoerd en in Oost-Groningen doet ANOG mee.

Het doel van het project is om aan te tonen dat het belonen van gerealiseerde natuur- en landschapsdoelen op basis van KPI's (Kritische Prestatie Indicatoren) kan werken. Dit geeft potentiële financiers van dergelijke gerealiseerde doelen, zoals banken, overheden, marktpartijen of verpachters meer handvaten en vertrouwen dit ook te doen. Dit is aanvullend op de uitbetaling van gerealiseerde duurzaamheidsprestaties door zuivelondernemingen. ANOG helpt melkveehouders bij het kiezen van een passen beheerpakket en advies te geven bij de uitvoering daarvan.

Gerealiseerde prestaties van de deelnemers worden vertaald naar de KPI's 'Natuur en Landschap' en 'Kruidenrijk Grasland'. Een steekproef schouw is onderdeel van het project.

ZuivelNL

boeren natuur

Boerenperspectief

Samenwerking met BoerenNatuur Groningen West, BoerenNatuur Midden Groningen, LTO Noord en ANOG

Op meerdere plekken in het land ontstond behoefte aan perspectief voor boeren, gezien alle ontwikkelingen (en stagnaties) in beleid, regels en wensen vanuit de samenleving. In 2024 zijn de 3 Groninger collectieven

en LTO Noord gevraagd of zij samen 1 van de 7 Boerenperspectief knooppunten in Nederland willen voorbereiden. Dit leidde tot een projectplan en subsidieaanvraag in september. In december 2024 is de subsidie toegekend. BoerenPerspectief Groningen gaat in maart 2025 van start en wordt door dezelfde 4 partners uitgevoerd. Boeren en tuinders in de provincie Groningen kunnen kosteloos onafhankelijke professionele procesbegeleiding aanvragen, maximaal 50 uur. De vraag van de boer staat centraal. De begeleider helpt om de best passende richting of verdienmodel te vinden of te verbeteren, spiegelt in hoeverre ambities realiseerbaar zijn en helpt om stappen concreet te maken en te prioriteren. Het project loopt in 2025 en 2026 en is een goed voorbeeld van vrijwillig maar niet vrijblijvend.

Wat doen we nog meer...

Ons zichtbare werk in 'het veld' richt zich vooral op het ANLb-beheer en de projecten.

Toch doen we achter de schermen veel meer dan wat dagelijks voor jullie zichtbaar is. Daarom een korte samenvatting van de belangrijke zaken die in 2024 ook hebben plaatsgevonden.

Gebiedsprocessen landelijk gebied (afgerond)

De provincie Groningen heeft zeven gebieden aangewezen in de provincie die op regionaal niveau verder praten over de opgaven en doelstellingen die er liggen. De opgaven liggen vooral bij Natuur, Water, Bodem en Klimaat. Van de zeven gebieden liggen de regio's Oldambt, Westerwolde en Veenkoloniën in het werkgebied van ANOG. Vanuit ANOG zijn wij bij deze drie processen betrokken en aanwezig geweest om onze kennis en kunde vanuit natuur en landbouw in te brengen. Inmiddels heeft de provincie de conceptplannen van alle gebieden samengevat en gebundeld tot één provinciaal gebiedsplan. Inmiddels is ook duidelijk dat alle verwachte budgetten die de uitvoering van de plannen mogelijk zou moeten maken niet meer beschikbaar zijn. Dus welke delen er van het gebiedsplan in de toekomst tot uitvoering kan komen is nog niet helder.

Landschapswerkplaats

De landschapswerkplaats is een initiatief om het landschap mooier, groener en toegankelijker te maken voor bewoners, ondernemers en toeristen. Dit initiatief brengt diverse partijen en groepen bij elkaar om met elkaar in gesprek te gaan. Hierbij is ANOG ook meerdere keren uitgenodigd om mee te denken over ideeën die er voor Oost-Groningen liggen. Afgelopen jaar heeft dit vooral geresulteerd in kennisdeling vanuit onze kant, maar wie weet wat de toekomst met de landschapswerkplaats nog brengt.

Actieplan Akkervogels

Het actieplan akkervogels is nog steeds actueel voor ANOG en de samenwerkende organisaties. Dit is in een gezamenlijke bijeenkomst eind 2024 opnieuw bekrachtigd. Begin 2025 worden de afgesproken acties uitgevoerd waaronder het organiseren van de financiering van het actieplan. De uitvoering van Predatie-onderzoek (als onderdeel van het actieplan) vindt in 2025 plaats. Dit project levert inzichten in de soorten predatoren en omvang van de predatie, middels visuele waarnemingen en 24/7 opnames door wildcamera's in 3 clusters in het ANOG werkgebied.

Voorwerk nieuwe projecten

Projecten wel of niet uitvoeren? We maken bewuste keuzes gericht op ons werkgebied en onze leden. Voordat een project daadwerkelijk is voorzien van een goed plan van aanpak en bijbehorende financiering (veelal door meerdere partijen) hebben we hier al veel uren werk in zitten.

Dit kan resulteren in een goede afloop met een interessant project, maar soms ook in een bewuste keuze om niet aan een project mee te willen doen. Dit voorwerk aan projecten kost vaak veel tijd, maar resulteert wel in bewuste besluiten waarom en waarmee we wel of niet gaan deelnemen. Daarbij houden we het belang van ons werkgebied steeds voor ogen.

Vooruitblik 2025

Nul-Meting predatiebeheer akkervogels

In 2025 gaan we starten met het monitoren van predatoren van akkervogels. Henriëke Kruse zal bij ons haar afstudeeronderzoek van de opleiding Landscape & Environment Management doen. In Nederland zijn veel gegevens bekend over predatoren van weidevogels maar niet van akkervogels. Door deze monitoring hopen we verder in gesprek te gaan met de provincie over de mogelijke toekomstige beheersing hiervan.

Aanschaf faunadrone

Dit jaar hebben we een subsidie van de provincie toegekend gekregen voor de aanschaf van een faunadrone. Deze drone zal in de eerste fase hoofdzakelijk worden ingezet voor het ANLb. De planning is om begin 2025 een aantal vrijwilligers op te leiden tot dronepiloot, waarna we eerst gaan oefenen met het vliegen. De drone zal dus doelmatig ingezet worden, op aansturing van ANOG.

Colofon

Foto's:

Anneke Imminga p06, p22

Laura de Lange p08

Paul Terwan p09

Hans Hut p10, p22

Harm van der Meer p23

Agrarische Natuurvereniging Oost Groningen

Beatrixstraat 13

9541 CC

Vlagtwedde

0597 72 69 66

info@anog.nl

www.anog.nl

IBAN NL49RAB0038.26.52.630

KVK 02081153

BTW NL81244797B01

